

Fascinerad av fåglar i alla former

Nicke Helldorff på trappan till verkstaden.

Från huset Vidåsen nära Alphyddan i Näshulta slingrar sig en stig över en skogsbacke fram till det gamla torpet Hagtorp. Längs stigen växer höga tallar. På stammarna hänger snidade föremål som t ex en haj, bananer, fåglar och hjärtan. På en sten ligger en huggorm i trä. Föremålen är tillverkade av Nicke Helldorff. När barnbarnen kommer på besök går de naturstigen från bostadshuset till verkstaden i Hagtorp.

-När jag jobbat 22 år som lärare ville jag prova något annat. Jag hamnade på en slöjdbutbildning på Sätergläntan i Insjön och gick där ett år, berättar Nicke.

Naturintresset väcktes redan när Nicke var liten. Han var väldigt imponerad av sin farbror som var jägare och hade ett hus med massor av slöjd och indiansaker.

-En kompis och jag gjorde en egen fågelbok i årskurs 4. Vi ritade av alla fåglar.

När Nicke började plugga biologi tog intresset fart igen. Tack vare anställningarna som lärare fick han förmånen att jobba med naturen i skolan.

Julen 1979 flyttade Nicke och hans fru Eva till Näshulta från Stockholm. Fram till 1991 arbetade han på högstadiet på Fristadsskolan i Eskilstuna och därefter på Naturskolan i Skjulsta som han startade.

De senaste åren har han jobbat med att tälja fåglar på heltid hemma i verkstaden.

Han har hunnit göra 164 arter och har en täljlista över vilka de är. Eftersom Nicke även är fågelskådare räknar han hur många arter han sett och markerar dessa på en krysslista. Det blir som en sport att se så många arter som möjligt. -Jag har ringmärkt 20 000 fåglar så jag har ju lite former i händerna.

Nicke har en bok med skisser över alla fåglar han ringmärkt.

-Det är min viktigaste bok. Jag skissar hur fåglarna ser ut även uppifrån. Det kan jag göra när jag har fåglar i handen.

När Nicke sitter och täljer inför publik

Koncentration och precision krävs när man täljer i trä.

är de vanligaste frågorna han får vilket träslag han använder och hur lång tid det tar att göra en fågel. Det är enklast att tillverka fåglarna i lind som är ett relativt mjukt träslag. När man sågade ned lindarna på Haneberg för några år sedan fick Nicke en hel del material.

-Med en vass kniv blir det otroligt snygga snitt.

Det är svårt att räkna ut hur lång tid det tar att göra en fågel eftersom det ingår så många moment i tillverkningen. Först gör han skisser, sedan en mall. Nicke har mallar för alla sina fåglar. Därefter väljer han en mall eller ritar en ny och för över den till träet. Sedan sågar han och hugger, täljer och monterar och så ska fågeln målas. Målningen brukar ta kortare tid än

själva täljandet men det beror på vilken fågelart det är.

-Nötväcka är den art jag gjort flest exemplar av. Den kan jag göra nästan i sömnen. Den är kaxig och har ett fint uttryck och så passar den så bra till mina hängare. Men vackrast är rödstjärten, tycker Nicke.

ibland blir en fågel extra bra. Då har han den på köksbordet en tid och tänker: Har jag gjort den? Fåglar som inte blir bra åker in i kaminen. Hittills har Nicke sålt alla fåglar han gjort. Det lager av fåglar han har nu ska till butiken Svensk Hemslöjd på Norrlandsgatan i Stockholm.

Nickes företag Hand och Tanke säljer till största delen till privatpersoner, museer och skolor. Snidade fåglar är bra som undervisningsmaterial då de är hållbarare än uppstoppade.

De största fåglar Nicke gjort är två flygande havsörnar med 2,5 meter mellan vingpetsarna. En hänger på Lida friluftsgård i Stockholm. Det är lite krångligt att tillverka örnarna eftersom han får göra varje fjäder för sig och sedan limma och det tar tid.

-Jag har en naivistisk stil men måtten ska vara korrekta. Har varit på Naturhistoriska Riksmuseet ett par gånger och mätt upp fåglar t ex då jag gjorde en hakremspingvin.

En kungsfågel väger bara 6 gram. Det

Skäggdoppingar

Blåmes.

är den fågel Nicke hållit i flest gånger men den är ändå svår att få till.

-Min fru Eva är en hård kritiker och det värsta är att hon har rätt.

Nu ska han göra ett antal visningslådor, holkar, i Örebro. Nicke har också gjort tavlor till badplatsen i Sundbyholm med snidade fåglar.

En eller två utställningar per år brukar det bli. I sommar på Åkersberga konsthall tillsammans med bl a Per Helldorff, en syssling, som gör mekaniska rörliga figurer i trä. Att fylla ett helt rum innebär några månaders jobb.

Biologiska Museet i Stockholm har köpt in en permanent utställning av Nicke. Man ville komplettera de uppstoppade fåglarna med arter som tillkommit sedan museet byggdes 1896. Så nu visas Nickes fåglar tillsammans med målningar av Fjæstad¹⁾ och Liljefors²⁾.

-Det är nog det roligaste jag gjort liksom den första utställning jag hade tillsammans med en kompis som gjorde fjädrar på ett galleri på Söder i Stockholm.

Stolt är han också över utställningen i Naturens Hus i Örebro för två år sedan med texter av Erik Rosenberg³⁾, Sveriges störste ornitolog, och Nickes fåglar.

Speciellt kul är det förstås att slöjda till barnbarnen. De fick fiskar som de kan fiska upp med magnet i julklapp. Sedan har Nicke gjort motorsågar till dem. Han är också väldigt road av att göra vettar.

Varje sommar håller Nicke i fågelkurser på Sätergläntan där han utbildade sig. Det är populärt att tälja fåglar.

Han tycker det är roligt när folk kommer till verkstaden i Hagtorp och tittar. Själva täljandet sker i verkstaden och målningen i bostaden.

Eftersom Nicke älskar sitt arbete händer det inte sällan att han jobbar i verkstaden även på helgerna. Det blir lätt så när man har sin hobby som yrke.

¹⁾Gustaf Fjæstad (1868-1948) målare, grafiker, konsthantverkare

²⁾Bruno Liljefors (1860-1939) mest känd för natur- och djurmotiv

³⁾Erik Rosenberg (1902-1971) ”den svenska fältornitologins fader”

Hemsida: www.handochtanke.se

Skata.